

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____
Chișinău

Pentru aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia

În temeiul prevederilor art. 2 lit. h) și art. 20, 21 și 24 ale Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu modificările și completările ulterioare, art. 1¹ și 2 ale Legii nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mentală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44-46, art. 310), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:
 - 1) Programul național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021, conform anexei nr. 1;
 - 2) Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021, conform anexei nr. 2.
2. Se recomandă autorităților administrației publice locale să elaboreze programe teritoriale privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 și să contribuie la realizarea lor.
3. Autoritățile și instituțiile responsabile vor asigura realizarea coordonată a Programului național și a Planului de acțiuni nominalizate, informînd anual Ministerul Sănătății, pînă la data de 5 a lunii ce urmează după anul de gestiune, despre măsurile întreprinse.
4. Ministerul Sănătății va monitoriza îndeplinirea Programului național menționat, prezentînd Guvernului anual, pînă la data de 20 a lunii ce urmează după anul de gestiune, informația generalizată privind măsurile întreprinse.

5. Finanțarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017- 2021 se va efectua din contul și în limitele mijloacelor aprobate anual în bugetul public național, precum și din alte surse, conform legislației în vigoare.

6. Controlul executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Sănătății.

Prim-ministru

PAVEL FILIP

Programul național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021

I. Dispoziții generale

1. Organizația Mondială a Sănătății definește sănătatea mintală ca o stare de bunăstare emoțională și socială, în care o persoană realizează abilitățile sale, poate face față tensiunilor normale ale vieții, poate lucra productiv și este capabilă să contribuie la viața comunității sale (2005).

2. Bunăstarea mintală este recunoscută ca o componentă importantă a calității vieții. Pentru indivizi, sănătatea mintală este o resursă indispensabilă atingerii potențialului intelectual și emoțional, descoperirii și îndeplinirii rolurilor din viața socială, școlară și la locul de muncă. Pentru societate, o bună sănătate mintală a cetățenilor contribuie la prosperitate, solidaritate și justiție socială.

3. Sănătatea mintală și bunăstarea mintală este un drept al fiecărui cetățean al Republicii Moldova. Statul garantează tuturor cetățenilor, fără discriminare pe criterii de gen, naționalitate, vîrstă, religie, statut social sau dizabilitate, accesibilitatea la cele mai înalte standarde de viață și sănătate, inclusiv sănătate mintală.

4. Republica Moldova, stat cu aspirații proeuropene și democratice, prin aderarea la convențiile internaționale privitor la respectarea drepturilor omului și a demnității umane a demonstrat că acordă un interes deosebit bunăstării fizice și psihice a cetățenilor.

5. Promovarea standardelor internaționale și a bunelor practici în sănătatea mintală, dovedită prin semnarea Declarației de la Helsinki privind sănătatea mintală în 2005, ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități în 2010, adoptarea Planului European de Acțiune în Sănătate Mintală, creează premise pentru ameliorarea situației privind maladiile mintale și creșterea bunăstării mintale în Republica Moldova.

6. Adoptarea Declarației europene cu privire la sănătatea copiilor și tinerilor cu dizabilități intelectuale și a familiilor lor „O sănătate mai bună, o viață mai bună: copiii și tinerii cu dizabilități intelectuale și familiile lor” modifică percepția și abordarea conceptuală a problemelor de sănătate mintală și deficiențelor intelectuale la copii, focalizînd atenția asupra bunăstării tinerei generații.

7. Problemele de sănătate mintală sunt întâlnite în toate țările lumii și afectează diferite categorii de persoane, indiferent de vîrstă, sex, statut social sau mediu de reședință.

8. Conform Comitetului Regional European al Organizației Mondiale a Sănătății (sesiunea a 63-a), sănătatea mintală și maladiile mintale sunt printre cele mai semnificative provocări ale sănătății publice. Aproximativ o pătrime din populație suferă din cauza maladiilor psihice pe parcursul unui an și doar 50% primesc ajutor profesionist, însă departe de a fi unul adecvat problemelor.

9. Potrivit Raportului Organizației Mondiale a Sănătății, prezentat în cadrul celei de-a 65-a Adunări Mondiale a Sănătății din mai 2012 – „Povara globală a tulburărilor mintale și necesitatea unui răspuns cuprinzător, coordonat al sectoarelor de sănătate și social la nivel de țară”, aproximativ 300 milioane de persoane în lume suferă de tulburări mintale și de comportament. Povara prin maladii mintale și de comportament este de 13% la nivel mondial. Riscul morții premature este cu 40-60% mai mare la persoanele ce suferă de maladii mintale, iar pierderile economice globale cauzate de maladiile mintale în următorii 20 de ani sunt estimate la 16 trilioane dolari SUA.

10. În toată lumea, 121 de milioane de persoane suferă de depresie, dintre care femeile de două ori mai frecvent decît bărbații, 70 de milioane – de probleme legate de consumul de alcool, 50 de milioane – de epilepsie, 45 de milioane – de schizofrenie și 37 de milioane – de demență.

11. Povara tulburărilor psihice a fost estimată la 11% în 1999 și se crede că aceasta va ajunge la 15% pînă în 2020. Dacă nu vor fi luate măsurile corespunzătoare, se așteaptă ca depresia să fie cea mai des întâlnită cauză de boală în țările dezvoltate. Aproximativ jumătate din maladiile mintale debutează înainte de vîrsta de 14 ani. Intervenții cost-eficiente există, dar mai puțin de 1% din bugetul pentru sănătatea mintală se cheltuie pentru profilaxie.

12. În prezent, în țările UE aproximativ 58000 persoane decedează anual prin sinucidere, ceea ce reprezintă un număr mai mare decît cel determinat de accidente rutiere, crime sau HIV/SIDA. Țările cu cea mai mare rată de suicid din lume se află în regiunea europeană. Rata anuală de suicid în aceste state este de 13,9 la 100 000 locuitori. Șomajul, datoriile financiare și inechitatea socială sunt factori de risc pentru apariția depresiei asociată cu actele de suicid.

13. Îmbătrînirea populației crește prevalența demenței, în mod constant, cu 5% la persoane de peste 65 ani și 20% la persoane peste vîrsta de 80 ani. Aproximativ 25% din locuitorii Marii Britanii au o problemă de sănătate mintală în timpul vieții, iar în SUA se înregistrează cea mai mare incidență de persoane diagnosticate cu probleme de sănătate mintală.

14. Țările în curs de dezvoltare, avînd servicii de sănătate mintală mai puțin evaluate, prezintă riscul de a înregistra cele mai mari creșteri ale numărului disfuncțiilor mintale. Potrivit datelor Organizației Mondiale a Sănătății, unul din cinci copii are o problemă de sănătate mintală, iar două treimi dintre ei nu primesc ajutorul de care au nevoie. De asemenea, studiile de specialitate arată că de la 50% pînă la 75% dintre copiii de vîrstă preșcolară cu probleme de comportament continuă să manifeste aceste probleme și după vîrsta de șase ani. Intervenția timpurie pentru depistarea și tratamentul copiilor cu probleme de sănătate mintală crește eficiența acestuia, ceea ce duce la scăderea incidenței tulburărilor de sănătate mintală la vîrste adulte.

15. Problemele de conduită și de comportament din copilărie implică cheltuieli pentru sistemele social, educațional, penal-corecțional și judiciar. Alte costuri indirecte vizează modul în care societatea tratează persoanele cu dizabilități și boli mintale.

16. Problemele de sănătate mintală afectează milioane de persoane și, netratate, creează un enorm val de suferință, dizabilitate și pierderi economice, reprezentînd o povară pentru sistemele social, educațional, juridic și medical. În pofida opțiunilor de tratament și evoluției pozitive în îngrijirile psihiatrice, persoanele cu sănătate mintală deficitară sau dizabilități încă întîmpină probleme de excludere socială, stigmatizare, discriminare și nerespectare a demnității personale și a drepturilor fundamentale, ceea ce constituie o provocare pentru valorile fundamentale umane.

17. Aproximativ 9 din 10 persoane afectate de maladii mintale se confruntă cu fenomenul stigmatizării și discriminării, iar 7 din 10 consideră că aceste fenomene îi împiedică să-și trăiască în deplină măsură viața.

18. Maladiile mintale constituie 36,1% din cauzele care duc la dizabilitate în regiunea europeană. Pentru tulburările mintale se alocă pînă la 44% din fondurile serviciilor sociale și de pensii în Danemarca, 43% în Finlanda, 37% în România și 25% în Republica Moldova.

19. Pagubele cauzate de sănătatea mintală deficitară în UE se estimează la aproximativ 3-4% din produsul intern brut, în principal prin pierderea productivității. Bolile mintale sunt principala cauză a pensionării timpurii și a pensionării pentru incapacitate de muncă.

20. La persoanele afectate de maladii mintale speranța de viață este cu pînă la 20 ani mai mică decît la populația generală. Factorul principal este ponderea mare a maladiilor cronice concomitente (maladii cardiovasculare, cancer și diabet) și accesul redus la servicii calitative. Sănătatea mintală este strîns corelată cu condițiile socioeconomice de viață ale persoanelor. Factori ca sărăcia, șomajul, condițiile nefavorabile de muncă și de trai, precaritatea procesului

educațional reduc bunăstarea și cresc semnificativ riscul apariției bolilor mintale.

21. Viziunile asupra metodelor de tratament ale tulburărilor de comportament și mintale au evoluat mult în ultimele decenii ale secolului al XX-lea pe măsură ce filozofia îngrijirii bolnavului psihic s-a distanțat de sistemul instituțional de îngrijire.

22. Integrarea serviciilor de sănătate mintală în asistența medicală primară a fost considerată o alternativă mai umană și mai avantajoasă din punct de vedere economic față de metodele vechi de tratament ale bolnavilor psihici. Anume această viziune recunoaște comunitatea ca fiind mediul în care oamenii trăiesc și muncesc, aici se află sistemele lor de suport social, respectiv, iau naștere și se manifestă tulburările afective, cognitive și de comportament. Din această perspectivă, îngrijirea instituțională este cea mai puțin recomandabilă din mai multe variante posibile, recurgându-se la ea doar în cazul în care alte opțiuni sunt nepotrivite. Psihiatria modernă este orientată prioritar spre sisteme de îngrijire și servicii bazate pe criterii de cost-eficiență, în care spitalul de psihiatrie și medicul psihiatru încetează să mai fie punctele-cheie.

23. Principiile Declarației de la Almatî (1978) referitor la asistența medicală primară rămân a fi pilonii de bază în procesul de îmbunătățire a sănătății la nivel mondial. Promovînd importanța asistenței medicale primare, în Raportul Organizației Mondiale a Sănătății din 2008 se accentuează că aceasta este foarte importantă acum, mai mult ca oricînd.

24. În Strategia „Sănătate 2020”: un cadru european de politici pentru susținerea acțiunilor vizînd sănătatea și bunăstarea populației, Organizația Mondială a Sănătății menține abordarea asistenței medicale primare drept o temelie a sistemelor de sănătate din secolul al XXI-lea. Asistența medicală primară poate face față necesităților zilei de azi prin stimularea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea și fortificarea parteneriatelor, precum și prin încurajarea persoanelor de a participa prin noi modalități la propriul tratament și a-și îngriji mai bine sănătatea.

25. Pe plan internațional se pune accent pe dezvoltarea serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate, centrate pe nevoile pacientului. Acestea includ servicii de reabilitare, programe cu abatere de la sistemul tradițional al spitalelor, echipe ambulatorii, servicii terapeutice supravegheate, servicii de ajutor la domiciliu și servicii comunitare pentru copii, adolescenți și bătrîni.

26. Serviciile comunitare de sănătate mintală integrate în asistența medicală primară sunt organizate și prestate în conlucrare strînsă atît cu secțiile de psihiatrie din cadrul spitalelor de profil general, cît și cu spitalele specializate pentru boli mintale.

27. Prioritățile actuale la nivel european în domeniul sănătății mintale la toate etapele vieții sunt formulate în documentul Organizației Mondiale a Sănătății „Planul European de Acțiune în Sănătate Mintală 2013–2020”, care este în concordanță deplină cu noua politică europeană privind sănătatea și bunăstarea – „Sănătate 2020”, Planul global de acțiune pentru sănătatea mintală Organizației Mondiale a Sănătății, reflectă dispozițiile și principiile Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2008) și concluziile conținute în Pactul european pentru sănătate mintală și bunăstare (2008).

II. Descrierea situației și identificarea problemei

28. Actele normative care stau la baza organizării și activității serviciilor comunitare de sănătate mintală sunt următoarele: Legea privind sănătatea mentală nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997, care reglementează acordarea de asistență psihiatrică populației Republicii Moldova; Politica Națională de Sănătate, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 886 din 6 august 2007 (Capitolul XII: Asigurarea condițiilor pentru ameliorarea sănătății mintale), ce contribuie la reorientarea vectorului de la polul spitalicesc spre cel comunitar; Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1471 din 24 decembrie 2007, unde este fixată acțiunea privind integrarea sănătății mintale în medicina primară; Programul Național privind sănătatea mintală pentru anii 2012-2016, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1025 din 28 decembrie 2012, ce cuprinde un ansamblu de măsuri și acțiuni preconizate să reformeze sistemul spre unul accesibil, echitabil și care asigură continuitatea acordării suportului și incluziunea socială; Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 55 din 30 ianuarie 2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru al Centrului comunitar de sănătate mintală și a Standardelor minime de calitate”, care asigură politica-cadru în vederea dezvoltării rețelei de centre comunitare de sănătate mintală.

29. În Republica Moldova, similar situației la nivel global, se atestă tendințe de majorare a poverii problemelor de sănătate mintală. Conform datelor statistice oficiale, prevalența prin tulburări mintale și de comportament (numărul total al cazurilor înregistrate pe parcursul anului de gestiune, calculat la 100 mii de locuitori atestă de la 4454,0 cazuri în anul 2007 pînă la 4244,0 cazuri la 100 mii locuitori în anul 2015 (anul 2014 – 4493,0). Sub aspect de gender, raportul persoanelor afectate de maladii mintale și de comportament după gen este de 3:2 (bărbați/femei), fiind necesare studii științifice pentru evaluarea situației.

30. În anul 2015 prevalența prin tulburări mintale și de comportament în cifre absolute atestă 150843 persoane înregistrate, dintre care 12753 (8,5%) sunt copii de pînă la vîrsta de 18 ani, prezentînd o pondere alarmantă a patologiei mintale la copii.

31. Totodată, numărul persoanelor, în special al copiilor afectați de maladii mintale, este pe departe cel real din cauza adresabilității scăzute la serviciile de sănătate mintală. Lipsa serviciilor specializate și a motivației de a se adresa implică fenomenul stigmatizării și insuficiența cunoștințelor pentru depistarea precoce a patologiei psihice.

32. Statisticile oficiale ale Republicii Moldova au scos în evidență principalele repere ce conturează tendințele fenomenului de suicid și ale tentativelor suicidale. Datele sunt colectate de către trei ministere: Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății și Ministerul Justiției, însă mecanismele de colectare sunt diferite, fapt ce cauzează discrepanțe în datele existente. Conform unora dintre aceste date, cazurile de suicid constituie 20,3% din cauzele mortalității în Republica Moldova și 7,8% (în localitățile urbane – 16,7%) din cauzele decesului la copii.

33. Un procent considerabil de copii se află sub supravegherea rudelor din cauza emigrării părinților peste hotare, lipsindu-le modelele parentale protective. Aceste aspecte denotă lipsa unor programe specifice îndreptate spre formarea conduitei tinerilor părinți și profilaxia maladiilor psihice.

34. Nu sunt implementate fișe standardizate de screening a maladiilor psihice pentru depistare precoce a problemelor de sănătate mintală la nivel de asistență medicală primară.

35. Potrivit datelor statisticilor internaționale, 1 din 88-110 copii prezintă tulburări din spectrul autist, tulburări care afectează în aceeași măsură toate rasele, etniile și grupurile socioeconomice. În Republica Moldova sub supravegherea medicilor psihiatri se află circa 277 de pacienți cu autism. Numărul redus de pacienți cu autism față de statisticile internaționale, specialiștii îl explică prin faptul că o mare parte din aceștia sunt în evidență medicală cu alte dizabilități (intelectuale, tulburări de limbaj, tulburare de hiperactivitate, ticuri etc.) sau afecțiuni ca epilepsia, sindroamele genetice, dereglările metabolice ereditare etc. Deși a fost aprobată fișa standardizată pentru screeningul la autism în asistența medicală primară, acesta nu este implementat integral pe țară, serviciile de reabilitare medico-socială a acestei categorii de pacienți fiind insuficiente.

36. Dizabilitatea primară prin maladii psihice este în descreștere nesemnificativă (de la 27,6 cazuri noi la 100 mii locuitori în anul 2007, până la 26,0 cazuri noi la 100 mii locuitori în anul 2015).

37. Analiza datelor statistice pe maladii atestă un contingent de 30833 pacienți (38%) cu grad de dizabilitate mintală, dintre care 11360 sunt persoane cu retard mintal. Numărul de copii cu dizabilități mintale ajunge la 2744 de cazuri. Dizabilitățile intelectuale prezintă o pondere mare din sfera

psihopatologiei, însă necesită măsuri specifice de intervenție și educație psihosocială.

38. În urma analizei situației în ultimii ani de către Ministerul Sănătății, s-a constatat că sistemul de acordare a asistenței psihiatrice este unul centralizat, axat preponderent pe serviciul spitalicesc, insuficient pentru necesitățile reale ale beneficiarilor. Asistența psihiatrică este un sistem de servicii orientat excesiv spre curativ, în detrimentul activităților de prevenție. Nu există în sistemul public servicii de promovare a sănătății mintale și de prevenire a tulburărilor de sănătate mintală.

39. În acest context, Ministerul Sănătății s-a angajat în proiectarea și lansarea unei reforme structurale profunde a sectorului de sănătate mintală din Republica Moldova. Strategia de dezvoltare a serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate și integrare a sănătății mintale în asistența medicală primară pentru anii 2013-2016, aprobată în anul 2013, include schimbarea paradigmei de abordare a pacienților cu probleme de sănătate mintală, în contextul recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății și prevederilor Convenției Organizației Națiunilor Unite pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, modernizarea serviciilor de sănătate mintală și transferul lor de la spitale și instituții specializate spre asistența medicală primară și servicii comunitare.

40. Reformele în sănătatea mintală au fost și sunt sprijinite pe parcursul anilor de Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare. Astfel, între anii 2005 și 2011 au fost create ateliere de terapie ocupațională și centre comunitare de sănătate mintală în municipiile Bălți, Ungheni și Chișinău (Centrul comunitar de sănătate mintală Buiucani și Centrul Național de Sănătate Mintală). Noile servicii au stat la baza reglementărilor ulterioare privind standardele de asistență psihiatrică, mecanismele de finanțare și a introducerii unor module noi în curriculumul medical universitar.

41. În anul 2014 a demarat proiectul „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare și implementat de către un consorțiu de parteneri internaționali format din Institutul Trimbos, Olanda, Serviciul de Sănătate Mintală din Lucerna, Elveția, Institutul de Cercetări în Servicii de Sănătate (NIVEL), Olanda și Liga Română pentru Sănătate Mintală.

42. În cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova” are loc descentralizarea serviciilor de sănătate mintală și dezvoltarea a 4 Centre comunitare de sănătate mintală, conform standardelor europene, cu componentele organizaționale indispensabile, capabile de a răspunde necesităților multiaspectuale ale persoanelor afectate de maladii

mentale la nivel de comunitate. Modelul serviciilor comunitare de sănătate mintală dezvoltat în aceste raioane urmează să fie extins la nivel național.

43. Procesul de dezvoltare a serviciilor comunitare de sănătate mintală a demarat începînd cu 1 septembrie 2014 prin crearea, la nivel național, a rețelei de centre comunitare de sănătate mintală (în municipii și fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea).

44. Au fost instituite și contractate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină 36 de Centre comunitare de sănătate mintală (5 municipale, 30 raionale), care, la ora actuală, deservesc o populație de 2622000 locuitori. Aceste centre comunitare sunt create în scopul de a oferi persoanelor cu probleme de sănătate mintală asistență medicală consultativă, servicii de reabilitare psihosocială, suport și mediere etc.

45. În cadrul acestor Centre comunitare de sănătate mintală se află la evidență 59 000 persoane. Pe parcursul anului 2015 a fost stabilit un număr de 5285 consultații la 100 mii locuitori și o medie de 585 persoane la 100 mii locuitori deservite în centrele de zi. Specialiștii Centrelor comunitare de sănătate mintală au recomandat spitalizare unui număr de 6344 pacienți, iar 6028 de persoane le-au orientat spre serviciile sociale.

46. Dezvoltarea rețelei de Centre comunitare de sănătate mintală favorizează procesul de dezinstituționalizare prin reducerea fluxului de pacienți spre spitalele de psihiatrie și creșterea numărului de adresări la serviciile comunitare. Astfel, pe parcursul perioadei 2012-2015 a scăzut numărul de persoane tratate în staționar de la 21116 pînă la 17569.

47. Centrele comunitare de sănătate mintală au fost organizate în instituții de asistență medicală primară de nivel raional și municipal, ceea ce contribuie la integrarea serviciilor de sănătate mintală în asistența medicală primară, depistarea precoce a patologiei psihice și asigurarea continuității tratamentului. Pe parcursul anului 2015 au fost oferite consultații pentru mai mult de 30000 de persoane, ceea ce constituie o rată de 585 persoane la 100 mii locuitori.

48. Asistența medicală primară are un aport considerabil în depistarea precoce și orientarea spre serviciile comunitare specializate. În prezent, abilitățile și cunoștințele medicilor de familie nu permit o abordare complexă a persoanelor afectate de maladii mintale. Strategia de dezvoltare a serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate și integrare a sănătății mintale în asistența medicală primară pentru anii 2013-2016 oferă cadrul normativ necesar pentru organizarea conlucrării între pacient – medic de familie – medic psihiatru, însă capacitățile medicilor de familie sunt insuficiente pentru diagnosticarea precoce și intervenția în cazul maladiilor mentale ușoare și medii. Medicii de familie nu supraveghează îndeajuns persoanele înregistrate în scopul promovării sănătății mintale și rezolvării problemelor de sănătate mintală conform competențelor. În

acest sens, o problemă este și asigurarea cu medici de familie, în special în localitățile rurale. Competențele asistenților medicali comunitari și ale medicilor de familie sunt insuficiente pentru îngrijirea pacienților cu probleme de sănătate mintală.

49. Pe parcursul ultimilor ani a fost extinsă lista medicamentelor compensate integral din fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru pacienții cu probleme de sănătate mintală, cu dreptul de prescriere a acestora de către medicii de familie și medicii psihiatri. Acest fapt, de asemenea, contribuie la menținerea pacientului în comunitate și reducerea cazurilor de spitalizare. În același timp, în majoritatea raioanelor, medicamentele compensate continuă să fie prescrise preponderent de medicii psihiatri, medicii de familie fiind insuficient implicați, inclusiv în prescrierea pentru maladiile și stările ce țin de competența acestora, cum ar fi depresia etc.

50. Pe parcursul anilor 2015-2016 au fost actualizate două protocoale clinice naționale în domeniul sănătății mintale. Nu sunt elaborate, actualizate și aprobate protocoale clinice naționale și cele standardizate pentru medicii de familie, care ar facilita gestionarea problemelor de sănătate mintală la nivel de asistență medicală primară, conform recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății. Există deficiențe în metodologia de referință a pacientului cu probleme de sănătate mintală.

51. În ultimii ani a fost schimbată paradigma de abordare a pacienților cu probleme de sănătate mintală, în contextul recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății și prevederilor Convenției Organizației Națiunilor Unite pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, mișcarea pacientului în sistemul de sănătate fiind următoarea: familie, servicii sociale → medic de familie → centre comunitare de sănătate mintală → spitale raionale → spitale specializate de psihiatrie (nivel terțiar) → centre comunitare de sănătate mintală. În acest sens, au fost instituite paturi de profil psihiatrie în spitalele generale/raionale Edineț (5 paturi), Ungheni (10 paturi). Acestea însă sunt insuficiente pentru satisfacerea nevoilor pacienților.

52. În contextul remanierilor efectuate în sistemul de sănătate s-a micșorat numărul de paturi în spitalele psihiatrice: de la 2080 paturi în anul 2012 la 1635 paturi în anul 2015.

53. În spitalele de psihiatrie pe parcursul anului 2015 s-au aflat la tratament 16569 pacienți, cu o durată medie de spitalizare de 30,1 zile, pe un număr de 1635 paturi. Din totalul de 467920 zile-pat, 15% au fost pacienți diagnosticați cu retard mintal. Pe parcursul anului 2014, în aceleași instituții, s-au tratat 17724 pacienți față de 17894 pacienți în anul 2013. Prin urmare, în 2015 au fost internați mai puțin cu peste 1325 pacienți. În spitalele raionale, pe paturile destinate pacienților cu patologie psihiatrică în anul 2014 s-au tratat 2115

bolnavi cu probleme de natură psihotică, reducându-se fluxul de pacienți spre spitalele de psihiatrie.

54. Conform rezultatelor evaluărilor efectuate de experții internaționali, pe parcursul ultimilor ani au fost îmbunătățite condițiile de tratament în secțiile spitalicești, dar acestea nu asigură pe deplin respectarea cerințelor și standardelor la nivel european. Serviciile spitalicești sunt concentrate preponderent în zona de nord și centru a țării, reducând accesibilitatea populației din alte zone la serviciile specializate de staționar. Pacientul continuă să se afle o perioadă îndelungată în spital și asistența medicală este bazată, în principal, pe suportul biologic, lipsind celelalte componente indispensabile pentru reabilitarea psihosocială.

55. Paturile specializate din spitalele generale aproape nu sunt dezvoltate în teritoriile republicii pentru asigurarea asistenței psihiatrice mai aproape de locul de trai a pacienților. Aceasta impune cheltuieli nejustificate pentru transportarea medicală asistată de către serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicească sau pentru transferul din spitalele raionale la instituțiile republicane specializate. O situație similară se atestă și în raioanele-pilot, fapt ce nu permite modelarea sistemului integrat de servicii de sănătate mintală în contextul prevederilor proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”.

56. O problemă majoră ce persistă în domeniu este insuficiența specialiștilor profesioniști și a cunoștințelor referitor la psihiatria comunitară, fapt ce influențează asupra calității serviciilor de sănătate mintală acordate populației. La momentul actual în sistem activează 231 medici psihiatri (inclusiv narcologi) (83 în ambulatoriu), ceea ce reprezintă 0,6 la 10 000 locuitori. Asigurarea cu resurse umane din domeniul sănătății mintale este o problemă ce se resimte în teritoriu, deoarece aproape toți specialiștii sunt concentrați în spitalele de psihiatrie.

57. Centrele comunitare de sănătate mintală sunt asigurate insuficient cu medici psihiatri, asistenți sociali, psihologi. În majoritatea raioanelor aceștia activează prin cumul, locul de muncă de bază fiind în alte subdiviziuni. În 3 raioane lipsește medicul psihiatru în general. Este insuficientă asigurarea cu nurse psihiatrice, asistenți medicali comunitari în localitățile rurale, care ar putea preîntîmpina acutizările sau chiar interveni în depistarea precoce a unor tulburări psihice. Deficitul de medici din cadrul serviciilor comunitare se referă mai cu seamă la psihiatrii pentru copii. În republică sunt ocupate 15,5 salarii de psihiatri pentru copii. În 12 raioane lipsesc, în general, acești specialiști, iar în 4 raioane activează doar pe 0,25 salariu.

58. Pe parcursul ultimilor 2 ani, circa 400 specialiștii din Centrele comunitare de sănătate mintală din republică și din spitalele de psihiatrie au beneficiat de instruire în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”, susținut de Agenția Elvețiană de

Cooperare și Dezvoltare. În anul 2017 urmează să fie instruiți în domeniul sănătății mintale comunitare circa 700 medici de familie și 300 asistenți medicali de familie/asistenți medicali comunitari.

59. Deși specialiștii din țară au beneficiat de instruire, nu s-a schimbat pe deplin abordarea în problemele de sănătate mintală, ce s-ar reflecta în reorientarea de la spital spre soluționarea problemelor la nivel de comunitate. În majoritatea raioanelor persistă activitățile consultative, dar mai puține sunt bazate pe reabilitare psihosocială și integrare în comunitate. Activitățile specialiștilor din Centrele comunitare de sănătate mintală, asistența medicală primară, asistența socială sunt dispersate, nu se realizează abordarea multidisciplinară a pacientului cu probleme de sănătate mintală.

60. Activitatea Centrelor comunitare de sănătate mintală este perturbată de activități suplimentare: eliberarea certificatelor medicale pentru candidații și conducătorii de vehicul, a certificatelor pentru permis de portarmă, activități de examinare a recruților în cadrul comisiilor medico-militare. Lipsesc specialiștii psihologi pregătiți în domeniul psihologiei medicale pentru a realiza acest lucru, sarcina fiind delegată medicilor psihiatri.

61. Totodată, în majoritatea cazurilor, Centrele comunitare de sănătate mintală nu dispun de spațiile și condițiile necesare activității, sunt asigurate insuficient cu personal medical pregătit adecvat în domeniul sănătății mintale comunitare. În această situație nu este posibilă prestarea serviciilor în conformitate cu standardele de calitate ale Centrului comunitar de sănătate mintală. În 4 teritorii nu este organizată activitatea Centrelor comunitare de sănătate mintală.

62. O problemă majoră reprezintă organizarea activității Centrului Național de Sănătate Mintală, a cărei formă de organizare și amplasare creează dificultăți atât pentru îndeplinirea rolului organizator metodic la nivel național, cât și pentru prestarea serviciilor de sănătate mintală comunitară.

63. Indicatorii colectați actualmente nu reflectă activitatea Centrelor comunitare de sănătate mintală. Lipsesc indicatori referitor la resursele și structura serviciilor prestatoare de îngrijiri de sănătate mintală. Fișa electronică în asistența medicală primară nu este implementată, ceea ce nu permite integrarea datelor despre sănătatea mintală, evidența, monitorizarea, raportarea și evaluarea centralizată a acestora.

64. Lipsește o listă de indicatori pentru măsurarea calității și performanței serviciilor de sănătate mintală prestate la nivel de asistență medicală primară, Centre comunitare de sănătate mintală, secțiile din spitalele generale și spitalele psihiatrice. Nu este elaborat și implementat un sistem de management al calității serviciilor de sănătate mintală.

65. Aspectele de organizare a serviciilor de sănătate mintală, fragmentate la momentul actual în servicii spitalicești, servicii comunitare, servicii de

asistență medicală primară și servicii sociale, necesită consolidarea pe o bază normativă aplicabilă. În Republica Moldova există acte legislative și politici în domeniul sănătății mintale, însă fără a fi detectat un mecanism cert de implementare. În acest context persistă fragmentarea serviciilor și existența formală a unui mecanism de referire a pacientului în cadrul serviciilor de sănătate mintală. Este imperios de reevaluat și ajustat baza normativă de organizare și funcționare a serviciilor de sănătate mintală la standarde și principii noi în managementul sanitar.

66. Aspectele financiare dețin un rol important în dezvoltarea ulterioară a serviciilor comunitare de sănătate mintală. Ponderea majoră a fluxului financiar continuă să fie îndreptată spre spitalele de psihiatrie. Bugetul anual al spitalelor de psihiatrie reprezintă 130 mil. lei. Totodată, resursele financiare alocate pentru activitatea Centrelor comunitare de sănătate mintală în anul 2016 constituie aproximativ 17 mil. lei și 13 mil. lei pentru tratamentul ambulatoriu al persoanelor afectate de maladii mintale cu preparate medicamentoase compensate integral din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

67. Inechitatea financiară împiedică constituirea și dezvoltarea serviciilor comunitare de sănătate mintală, oferind suport procesului de instituționalizare a persoanelor afectate de maladii mintale.

68. Serviciile medicale și sociale sunt separate, lipsește abordarea integrală a problemei de sănătate mintală, ceea ce favorizează discontinuitatea procesului de reabilitare psihosocială și incluziune socioprofesională. Persoanele afectate de maladiile mintale beneficiază doar aleatoriu de anumite servicii specializate, în mod special spitalicești, nefiind soluționate problemele ce țin de traiul independent, dreptul la un loc de muncă, echitatea socială și medicală. Lipsește mecanismul de colaborare între Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii și Protecției Sociale, autoritățile publice locale în vederea dezvoltării serviciilor sociale și activităților acestora în colaborare cu Centrele comunitare de sănătate mintală. O situație similară se atestă și în raioanele-pilot, ceea ce împiedică dezvoltarea unui model de servicii medico-sociale integrate la nivel de comunitate.

69. Lipsesc mecanismele de cooperare intersectorială ce vizează serviciile comunitare de sănătate mintală. Specialiștii din sectorul sănătății și cei din domeniul asistenței sociale, inclusiv din cele 4 raioane-pilot, nu și-au dezvoltat capacitatea de a lucra împreună, ca o echipă multidisciplinară de prestare a serviciilor de sănătate mintală.

70. Nu există o strategie de comunicare și un plan de acțiuni privind reducerea stigmatizării și discriminării din motive de tulburări mintale și promovarea serviciilor comunitare de sănătate mintală. Actorii interesați de la nivel național și local (autori de politici și factori de decizie, manageri și specialiști) sunt informați despre experiențele de succes ale altor țări în domeniul

îngrijirii comunitare, înțeleg componentele îngrijirii și pot îndeplini rolul de facilitatori în implementarea noului model de îngrijire în Republica Moldova.

71. La nivel local nu este asigurată o conlucrare între factorii de decizie (autoritățile publice locale și centrale), societatea civilă și beneficiari privind asigurarea unei rețele de servicii incluzive de sănătate mintală. Nu există modele de referință a beneficiarilor la serviciile comunitare, întâmpinându-se dificultăți la trecerea din sistemul medical spre cel social. Nu sunt elaborate instrumentele necesare pentru a presta utilizatorilor de servicii și îngrijitorilor într-un format accesibil informațiile necesare privind drepturile, standardele de îngrijire și opțiunile de tratament în comunitate în ansamblu pe țară, inclusiv în cele 4 raioane-pilot. Sunt utilizate insuficient mass-media, dialogurile de politici pentru sporirea conștientizării și acceptării de către comunitate a reformelor în sănătatea mintală și a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

72. Persoanele afectate de maladii mintale se confruntă cu fenomenul stigmatizării și discriminării atât din partea societății, cât și a familiei. Familiile sunt insuficient implicate în procesul terapeutic, mai cu seamă în cazurile de acutizare a bolii, nu dispun de cunoștințe elementare privind specificul maladiei, modalitatea de comunicare reciprocă și de susținere a deciziilor luate de membrii familiilor celor afectați. Familiile se confruntă cu stigmatul social, izolarea socială și fenomenul de suprasolicitare psihică, calitatea vieții acestora fiind joasă. Lipsește suportul autorităților la nivel de asigurare a serviciilor sociale indispensabile.

73. Persoanele afectate de tulburări psihice se confruntă cu dificultăți financiare și sunt vulnerabile din punct de vedere social, în special în ceea ce privește accesul la servicii. Nu sunt elaborate mecanisme de finanțare a serviciilor de sănătate mintală integrat pentru domeniul medical și cel social. Acest lucru ar asigura acoperirea totală a cheltuielilor de către sistemul de sănătate și autoritățile publice locale pentru a obține accesul la servicii medico-sociale integrate, păstrând, totodată, continuitatea, complexitatea și integritatea acestora.

III. Scopul și obiectivele specifice ale Programului

74. Scopul Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 (în continuare – Program) este promovarea bunăstării mintale a populației, prevenirea tulburărilor mintale, oferirea oportunităților egale de acces la servicii de calitate și protecția drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală și a familiilor acestora.

75. Pentru realizarea scopului menționat, prezentul Program are următoarele obiective specifice:

1) armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală;

2) organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală;

3) consolidarea capacităților specialiștilor din domeniul sănătății și asistenței sociale, antrenați în serviciile de sănătate mintală;

4) colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile;

5) sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

IV. Acțiunile ce urmează a fi întreprinse

76. În vederea realizării obiectivului privind *armonizarea cadrului normativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală*, se vor opera următoarele acțiuni:

1) revizuirea cadrului normativ ce ține de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ;

2) crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală.

77. În vederea realizării obiectivului privind *organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală*, e necesar să se întreprindă acțiuni prioritare în următoarele direcții de activitate:

1) integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară;

2) fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală;

3) oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”;

4) ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată;

5) crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni.

78. În vederea realizării obiectivului privind *consolidarea capacităților specialiștilor din domeniul sănătății și asistenței sociale antrenați în serviciile de sănătate mintală*, se vor întreprinde următoarele acțiuni:

1) dezvoltarea și aprobarea curriculumurilor de instruire pentru toate categoriile de personal, în conformitate cu standardele internaționale, înglobînd noul model de îngrijire introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova;

2) elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient;

3) fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală;

4) elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii, în scopul fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice.

79. În vederea realizării obiectivului privind *colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile*, se vor întreprinde următoarele acțiuni:

1) elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală;

2) elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului, incluzînd activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare;

3) colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

80. În vederea realizării obiectivului privind *sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru o incluziune socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală*, se vor întreprinde următoarele acțiuni:

1) promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere (dialog de politici);

2) construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală;

3) monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media.

V. Etapele, termenele și responsabilii de implementare

81. Etapele și termenele de implementare sunt incluse în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017– 2021, conform anexei nr. 2 la prezenta hotărîre.

82. Autoritățile responsabile pentru implementarea fiecărei acțiuni în parte sunt specificate în Planul de acțiuni din anexa nr. 2 la prezenta hotărâre.

83. În procesul de implementare a Programului autoritățile responsabile vor colabora cu reprezentanți ai societății civile, sindicatelor, patronatului, societăților profesionale, autorităților administrației publice centrale și locale, Academiei de Științe a Moldovei, precum și cu partenerii internaționali de dezvoltare și organizațiile nonguvernamentale.

VI. Estimarea generală a costurilor

84. Finanțarea prezentului Program se va efectua din contul și în limitele mijloacelor aprobate anual în bugetul public național, precum și din alte surse financiare, conform legislației în vigoare.

85. Estimarea generală a costurilor pentru implementarea Programului a fost efectuată în baza priorităților și a activităților identificate și formulate în Planul de acțiuni.

86. Costul estimativ al prezentului Program este de **963110,0 mii lei** (conform anexei). Bugetul estimat este ajustat pe perioada implementării Programului, reieșind din volumele de alocații aprobate în componentele bugetului public național. Resursele financiare provenite din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, indicate în costurile estimative ale Programului, reprezintă resurse proprii ale instituției medicale, obținute în temeiul legislației în vigoare conform contractelor încheiate cu Compania Națională de Asigurări în Medicină, în limitele mijloacelor financiare disponibile.

VII. Rezultatele scontate

87. Realizarea integrală a prezentului Program va contribui pînă în anul 2021 la atingerea următoarelor rezultate:

1) reducerea cu 50% a numărului de spitalizări pe paturile psihiatrice prin acordarea serviciilor de sănătate mintală de calitate la nivel de comunitate, conform necesităților, la toate etapele vieții;

2) armonizarea cadrului legislativ național la rigorile internaționale și ameliorarea calității vieții persoanelor afectate de maladii mintale;

3) ajustarea actelor normative privind organizarea și funcționarea serviciilor de sănătate mintală la necesitățile beneficiarilor;

4) organizarea rețelei funcționale de servicii de sănătate mintală pentru satisfacerea necesităților persoanelor afectate de maladii mintale din unitatea teritorial-administrativă, conform necesităților evaluate;

5) asigurarea cu servicii de sănătate mintală a tuturor grupurilor de populație, în special grupurile vulnerabile;

6) asigurarea serviciilor de sănătate mintală cu personal medical calificat în abordarea patologiei mintale la toate etapele de intervenție;

7) instituirea mecanismului de finanțare a serviciilor de sănătate mintală bazat pe performanță și calitate;

8) dezvoltarea parteneriatelor intersectoriale pentru oferirea serviciilor calitative și continue populației la fiecare etapă a vieții, în corespundere cu necesitățile pacienților și în apropierea locului de trai.

9) promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate.

10) construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

VIII. Indicatori de progres și performanță

88. Evaluarea gradului de atingere a rezultatelor se va efectua utilizând următorii indicatori:

1) Incidența prin maladii psihice la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi maladii psihice înregistrați caz nou-total x 100 000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.11, rub.3

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile maladii psihice înregistrați caz nou x 100 000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.11, rub.4

2) Prevalența prin maladii psihice la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu maladii psihice aflați sub supraveghere la finele anului-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn. p.11 rub.9

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu maladii psihice aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.11, rub.10

3) Prevalența prin schizofrenie la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu schizofrenie aflați sub supraveghere la finele anului-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.15, pct.1130/8

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu schizofrenie aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.15, pct. 1130/9

4) Prevalența prin autism infantil la 100 000 locuri:

Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu autism infantil aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.15, pct.1130/5

5) Incidența prin retard mental la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu retard mintal înregistrați caz nou-total x 100000

Populația medie anuală

sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.8, rub.3

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu retard mintal înregistrați caz nou x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.8, rub.4

6) Prevalența prin retard mental la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu retard mintal aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p. 8, rub. 9

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu maladii psihice aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p. 8, rub.10

7) Incidența prin tulburări de dezvoltare psihologică la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu tulburări de dezvoltare psihologică înregistrați caz nou-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.9, rub.3

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu tulburări de dezvoltare psihologică înregistrați caz nou x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.9, rub.4

8) Prevalența prin tulburări de dezvoltare psihologică la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu tulburări de dezvoltare psihologică aflați sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.9, rub.9

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu tulburări în dezvoltarea psihologică sub supraveghere la finele an x 100 000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 36-săn., p.9, rub.10

9) Incidența prin alcoolism cronic și psihoze alcoolice la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi alcoolism cronic și psihoze alcoolice caz nou-total x 100000

Populația medie anuală

sursa: raportul statistic nr. 11-săn., p.2-p.3, rub.2

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile alcoolism cronic și psihoze alcoolice înregistrați caz nou x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn., p.2-p.3, rub.3

10) Prevalența cazurilor de alcoolism cronic și psihoze alcoolice la 100000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu alcoolism cronic și psihoze alcoolice aflați sub supraveghere la finele anului-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn., pag. 2-p. 3, rub.8

b) Numărul de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu alcoolism cronic și psihoze alcoolice sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn., p.2-p.3, rub.9

11) Incidența prin narcomanii la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi narcomani caz nou-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn., p.5-p.6, rub. 2

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile narcomanii înregistrați caz nou x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn., p.5-p.6, rub. 3

12) Prevalența prin narcomanii la 100 000 locuitori:

a) Număr de bolnavi cu narcomanii aflați sub supraveghere la finele anului-total x 100000

Populația medie anuală

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn p.5-p.6, rub. 8

b) Număr de copii 0-17 ani 11 luni 29 zile cu narcomanii sub supraveghere la finele anului x 100000

Populația medie anuală copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

Sursa: raportul statistic nr. 11-săn. p.5-p.6, rub. 9

13) Mortalitatea generală prin suicid la 100 000 locuitori:

Număr de decedați prin suicid x 100000

Populația medie anuală

Sursa: Certificatul medical constatator al decesului (f.106/e)

14) Asigurarea populației cu paturi psihiatrice la 10 000 locuitori:

Număr de paturi psihiatrice la finele anului de gestiune x 10000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: Raportul statistic anexa nr.1 la formularul 30-săn., p. 6, codul 13700+137100, rub.1

15) Asigurarea populației cu paturi narcologice la 10 000 locuitori:

Numărul de paturi narcologice la finele anului de gestiune x 10000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: Raportul statistic anexa nr.1 la formularul 30-săn., p. 6, codul 137300, rub.1

16) Asigurarea populației cu medici psihiatri la 10 000 locuitori:

Număr de psihiatri persoane fizice la finele anului de gestiune x 10000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: Raportul statistic nr.17, p.4, rîndul 59.0-rîndul 60.0, rub. 7

17) Asigurarea populației cu medici narcologi la 10 000 locuitori:

Numărul de psihiatri la persoane fizice la finele anului de gestiune x 10000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: Raportul statistic nr.17, p.4, rîndul 61.0, rub. 7

18) Asigurarea populației cu psihologi la 10 000 locuitori:

Numărul psihologilor persoane fizice la finele anului de gestiune x 10000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: rapoartele Centrului de Cercetări Sociologice din Moldova

19) Asigurarea populației cu asistente medicale (din instituțiile psihiatrice) la 10 000 locuitori:

Numărul de asistente medicale psihiatrice persoane fizice la finele anului de gestiune x 10 000

Numărul populației la finele anului de gestiune

Sursa: Raportul statistic nr.17, p.4, rîndul 59.0-rîndul 60.0, rub. 7

20) Numărul Centrelor comunitare de sănătate mintală organizate și care funcționează în corespundere cu actele normative în vigoare – cifre absolute.

21) Revizuirea legislației și cadrului normativ cu privire la sănătatea mintală pentru a permite funcționarea serviciilor și a asigura accesul la îngrijiri comunitare de sănătate mintală (număr acte normative) – cifre absolute.

22) Revizuirea mecanismelor financiare pentru asigurarea funcționării sustenabile a serviciilor de sănătate mintală în baza modelului comunitar de îngrijiri – Raport de evaluare.

23) Numărul protocoalelor clinice naționale adaptate pentru fiecare nivel de îngrijiri (primar, secundar și terțiar), fișe de screening și audit aprobate și implementate – cifre absolute.

24) Numărul curriculumurilor pentru instruirea inițială și continuă a cadrelor medicale (medici și asistente medicale) și nemedicale (psihologi clinicieni și asistenți sociali) care lucrează în domeniul sănătății mintale revizuite și/sau dezvoltate pentru a corespunde noului model de îngrijire – cifre absolute.

25) Numărul cadrelor din asistența medicală primară, centrele comunitare de sănătate mintală și spitale, instruite privind identificarea și tratarea problemelor generale de sănătate mintală și de identificare și semnalare a problemelor severe de sănătate mintală – cifre absolute.

26) Numărul raioanelor în care sunt funcționale servicii comunitare de sănătate mintală, care conectează asistența primară (medicina de familie), secundară (centrele comunitare de sănătate mintală și spitalele regionale generale), terțiară (spitalele de psihiatrie) – cifre absolute.

27) Numărul Centrelor comunitare de sănătate mintală care dispun de spații adecvate identificate și renovate pentru a asigura buna funcționare a centrelor comunitare de sănătate mintală – cifre absolute.

28) Numărul Centrelor comunitare de sănătate mintală care au implementat sistemul de management al calității serviciilor de sănătate mintală – cifre absolute.

29) Factorii de decizie și autorii de politici din sectoarele relevante de la nivel național și actorii interesați de la nivel local (autorități locale, manageri de instituții) din cele 4 raioane-pilot în care proiectul este pus în aplicare, în strânsă cooperare, implementează îngrijirea integrată a persoanelor cu probleme de sănătate mintală și noul model de îngrijiri în comunitate – raport elaborat.

30) Numărul de activități realizate în baza mecanismelor de cooperare intersectorială ce vizează serviciile comunitare de sănătate mintală elaborate – cifre absolute.

31) Numărul de specialiști din sectorul sănătății și cel social care și-au dezvoltat capacitatea de a lucra împreună calitativ prin abordare multidisciplinară în prestarea serviciilor ce țin de sănătatea mintală – cifre absolute.

32) Numărul de dialoguri de politici, în cadrul cărora actorii interesați relevanți de la nivel național și local (autori de politici și factori de decizie, manageri și specialiști) sunt informați despre experiențele de succes din domeniul îngrijirii comunitare ale altor țări, înțeleg componentele îngrijirii și pot juca rolul de facilitatori în implementarea noului model de îngrijire în comunitate – cifre absolute.

33) Numărul activităților realizate în conformitate cu Strategia de comunicare și planul de acțiuni privind reducerea stigmatizării și discriminării din motive de tulburări mintale și promovarea serviciilor comunitare de sănătate mintală – cifre absolute.

34) Implementarea instrumentelor pentru a presta într-un format accesibil utilizatorilor de servicii și îngrijitorilor informații necesare privind drepturile, standardele de îngrijire și opțiunile de tratament în context comunitar – raport elaborat.

35) Implementarea mecanismelor de coordonare și suport organizatorico-metodic – Centru Național de Sănătate Mintală funcțional, raport elaborat.

36) Elaborarea și implementarea sistemelor de monitorizare și evidență – număr formulare, modul informațional elaborat.

IX. Procedurile de raportare, evaluare și monitorizare a Programului

89. În procesul de implementare a prezentului Program va fi efectuată monitorizarea permanentă a realizării acțiunilor și rezultatelor obținute, pentru a opera, în caz de necesitate, modificări în politicile promovate și în acțiunile întreprinse.

90. Scopul monitorizării constă în corelarea obiectivelor și a acțiunilor din Planul de acțiuni cu privire la implementarea Programului Național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021 cu rezultatele scontate ale Programului, pentru ca ulterior să fie efectuată o evaluare a modului de realizare a Programului și a impactului acestuia asupra sănătății populației.

91. Monitorizarea și evaluarea rezultatelor implementării Programului se efectuează de către Ministerul Sănătății în colaborare cu părțile interesate, specificate în Planul de acțiuni.

92. Procedurile de monitorizare prevăd evaluarea statistică continuă, efectuată de instituțiile responsabile de realizarea acțiunilor incluse în Program.

93. În cadrul procesului de monitorizare sunt elaborate rapoarte de progres, ce includ informații despre implementarea activităților prevăzute în Planul de acțiuni. Aceste rapoarte sunt elaborate anual de Ministerul Sănătății în colaborare cu alte autorități interesate și conțin informația privind situația implementării Planului de acțiuni.

94. La finele anului 2021 se va elabora un Raport final privind eficacitatea acțiunilor prevăzute și realizarea obiectivelor Programului privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021.

Anexa nr. 2
la Hotărârea Guvernului nr.
din 2017

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru realizarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017–2021

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Denumirea subacțiunii	Termen de realizare	Autoritatea responsabilă	Parteneri	Indicatori de monitorizare
1	2	3	4	5	6	7
	Obiectivul nr.1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală					
1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	1.1.1. Revizuirea actelor normative cu privire la organizarea și funcționarea serviciilor de sănătate mintală	2017	Ministerul Sănătății	Agencia Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Ordin revizuit și aprobat
		1.1.2. Elaborarea normelor legislative și a mecanismului pentru acordarea unui statut special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	2017	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, autoritățile publice locale, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Acte normative elaborate
		1.1.3. Elaborarea normelor legislative și a mecanismului de includere în tratament fără liberul consimțământ	2018-2019	Ministerul Sănătății	Ministerul Justiției, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Mecanism elaborat
		1.1.4. Elaborarea capitolului privind sănătatea mintală din proiectul Codului Sănătății	2017-2018	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Fondul Organizației Națiunilor Unite	Act normativ elaborat

1	2	3	4	5	6	7
					pentru Populație, Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	
		1.1.5. Racordarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402-XIII din 16 decembrie 1997 la tratatele și convențiile internaționale	2017	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Lege revizuită
		1.1.6. Revizuirea Codului penal și Codului de procedură penală în vederea introducerii formelor noi de asistență psihiatrică și tratament prin constrângere în condiții de ambulatoriu și supraveghere psihiatrică obligatorie	2017-2019	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, organizații neguvernamentale	Acte normative elaborate
		1.1.7. Elaborarea standardelor de calitate și a mecanismelor de finanțare a serviciilor pentru copii cu tulburări de spectru autist	2017-2020	Ministerul Sănătății	Organizații neguvernamentale	Acte normative elaborate
		1.1.8. Elaborarea standardelor minime de calitate și indicatorilor de performanță a serviciilor de sănătate mintală conform recomandărilor internaționale	2017-2018	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Standarde aprobate
2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a	1.2.1. Dezvoltarea și implementarea unui mecanism de implicare a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală în procesele decizionale	2017-2019	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, Programul	Mecanism elaborat

1	2	3	4	5	6	7
	persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mentală				Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Organizația Mondială a Sănătății, organizații neguvernamentale	
		1.2.2. Abilitarea cu putere a beneficiarilor serviciilor de sănătate mentală pentru stimularea creării unor organizații/asociații de beneficiari	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Organizația Mondială a Sănătății, organizații neguvernamentale	Activități promovate, organizații create
		1.2.3. Elaborarea și aplicarea mecanismului de monitorizare a încălcărilor în cadrul acordării serviciilor de sănătate mentală	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Organizația Mondială a Sănătății, organizații neguvernamentale	Mecanism aplicat
		1.2.4. Abordarea fenomenului discriminării și inechității privind accesul și acordarea serviciilor de sănătate mentală	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, organizații neguvernamentale	Rapoarte de monitorizare
Obiectivul 2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mentală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mentală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală						

1	2	3	4	5	6	7
1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	2.1.1. Elaborarea standardelor minime de calitate și indicatorilor de performanță a serviciilor de sănătate mintală prestate în asistența medicală primară	2017	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Standarde și indicatori elaborați
		2.1.2. Elaborarea unui sistem eficient de referire bazat pe dovezi în traseul de îngrijire a persoanei cu probleme de sănătate mintală	2017-2018	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Sistem de referire și indicatori elaborați
2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	2.2.1. Dezvoltarea Centrelor comunitare de sănătate mintală din toate unitățile administrativ-teritoriale, în conformitate cu cerințele actelor normative în vigoare	2017 - 2018	Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei	Ministerul Educației, Compania Națională de Asigurări în Sănătate, autoritățile publice locale, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	40 de Centre comunitare de sănătate mintală și Centrul Național de Sănătate Mintală dispun de spațiile necesare pentru activitate, sînt dotate și dispun de cadre medicale și alți specialiști din domeniul reabilitării psihosociale
		2.2.2. Asigurarea serviciilor de calitate a Centrelor comunitare de sănătate mintală și elaborarea setului de indicatori cantitativi și calitativi relevanți pentru monitorizarea sănătății mintale	2017-2018	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Indicatori aprobați
		2.2.3. Elaborarea mecanismelor de finanțare a serviciilor de sănătate mintală	2017 - 2019	Ministerul Sănătății, Compania	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția	Mecanism aprobat

1	2	3	4	5	6	7
				Națională de Asigurări în Sănătate	Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	
		2.2.4. Elaborarea și implementarea modului informatizat în serviciul de sănătate mintală	2018-2019	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Sistem informațional funcțional
		2.2.5. Asigurarea accesului la medicamente psihotrope compensate în condiții de ambulatoriu pentru persoanele afectate de maladii mintale cu evoluție cronică	2017-2021	Ministerul Sănătății	Compania Națională de Asigurări în Sănătate	Preparate compensate disponibile
3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	2.3.1. Extinderea pachetului de servicii acoperite din fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală în cadrul asistenței medicale primare și Centrelor comunitare de sănătate mintală din raioanele-pilot	2017-2021	Ministerul Sănătății	Compania Națională de Asigurări în Sănătate, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Acte normative elaborate, servicii contractate
		2.3.2. Elaborarea metodologiei de lucru a serviciului integrat de sănătate mintală în raioanele-pilot	2017-2021	Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei	Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Metodologie elaborată
4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor de sănătate mintală specializate de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la	2.4.1. Dezvoltarea secțiilor psihiatrice în spitalele generale regionale dedicate paturilor acute de intervenție în criză	2017 - 2019	Ministerul Sănătății	Autoritățile publice locale, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații	Servicii în funcțiune

1	2	3	4	5	6	7
	standarde internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată	2.4.2. Elaborarea criteriilor de admitere în serviciile psihiatrice spitalicești pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală	2017-2018	Ministerul Sănătății	neguvernamentale Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Acte normative elaborate
		2.4.3. Reorganizarea spitalelor de psihiatrie și dezvoltarea paturilor de intervenție în criză și celor de lungă durată	2017-2021	Ministerul Sănătății	neguvernamentale Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Servicii în funcțiune
5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vârstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrâni	2.5.1. Crearea serviciilor specializate regionale pentru copii cu probleme de sănătate mintală: centre de intervenție timpurie și centre specializate de tratament pentru copii cu tulburări de spectru autist	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizații neguvernamentale	Servicii în funcțiune
		2.5.2. Dezvoltarea conceptelor de servicii specializate pentru persoane de vârstă a treia cu probleme de sănătate mintală și/sau integrarea acestora în serviciile existente de sănătate mintală	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizații neguvernamentale	Servicii în funcțiune
Obiectivul 3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală						
1.	Curriculumuri de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale, înglobând noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova	3.1.1. Ajustarea curriculumurilor universitare și postuniversitare pentru medici, psihiatri, medici de familie privind acordarea serviciilor de psihiatrie comunitară	2017-2018	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană de dezvoltare și Cooperare	Curriculum aprobat
		3.1.2. Introducerea în formarea asistentelor medicale a subiectelor de psihiatrie comunitară	2017-2018	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Curriculum aprobat
		3.1.3. Elaborarea curriculumului pentru psihologi medicali și realizarea instruirilor în domeniul psihologiei clinice și psihoterapiei	2017-2021	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Curriculum aprobat, instruiți realizate
		3.1.4. Elaborarea curriculumului pentru psihoterapeuți comportamentali și cognitivi comportamentali și realizarea instruirilor în domeniu	2017-2021	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații	Curriculum aprobat, instruiți realizate

1	2	3	4	5	6	7
					neguvernamentale	
		3.1.5. Elaborarea curriculumului pentru asistenții sociali în domeniul sănătății mintale și promovarea instruirilor în domeniu	2017-2021	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Curriculum aprobat, instruiți realizate
2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	3.2.1. Elaborarea protocolului clinic și a standardelor de tratament privind tulburările de anxietate	2017-2018	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Protocol elaborat
		3.2.2. Elaborarea protocolului clinic și a standardelor de tratament privind tulburările bipolare	2017-2018	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Protocol elaborat
		3.2.3. Elaborarea protocolului clinic și a standardelor de tratament privind tulburările mintale din spectrul autist	2018-2019	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Protocol elaborat
		3.2.4. Elaborarea protocolului clinic și a standardelor de tratament privind demența	2018-2019	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Protocol elaborat
3.	Fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	3.3.1. Instruirea medicilor de familie și asistentelor medicale în domeniul sănătății mintale	2017-2021	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Instruiți realizate
		3.3.2. Instruirea specialiștilor din serviciile de sănătate mintală în domeniul psihiatriei comunitare	2017 - 2019	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Instruiți realizate
		3.3.3. Dezvoltarea nursingului psihiatric și realizarea instruirilor	2017-2021	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Curriculum aprobat, instruiți realizate
		3.3.4. Instruirea asistenților sociali din serviciile specializate în domeniul sănătății mintale	2017-2021	Ministerul Muncii Protecției	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare,	Număr de asistenți sociali instruiți

1	2	3	4	5	6	7
				Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății	organizații neguvernamentale	
4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	3.4.1. Elaborarea unui ghid pentru părinți referitor la tulburările specifice la copii	2017-2019	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Ghid elaborat
		3.4.2. Elaborarea materialelor promoționale pentru promovarea modului sănătos de viață și a sănătății mintale	2017-2021	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Materiale promoționale elaborate
		3.4.3. Elaborarea unui sistem de referire și a parteneriatelor în cadrul prestării serviciilor adolescenților cu probleme de sănătate mintală la nivel de raioane	2017-2021	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Acte normative elaborate
Obiectivul 4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile						
1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	4.1.1. Elaborarea metodologiilor de referire intersectoriala a persoanelor afectate de maladii mintale la serviciile sociale	2018	Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei	Agenția Elvețiană de dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Metodologie aprobată
		4.1.2. Elaborarea și implementarea unui program de instruire a asistenților sociali și a altor specialiști în psihiatria comunitară	2017-2019	Ministerul Educației, Ministerul Muncii Protecției Sociale și	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, universități, organizații neguvernamentale	Program de instruire aprobat și implementat

1	2	3	4	5	6	7
				Familiei, Ministerul Sănătății		
		4.1.3. Elaborarea unor instrumente si metodologii comune de lucru cu copiii cu probleme de sănătate mintală în sectorul educațional	2018 - 2019	Ministerul Educației, Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Instrumente și metodologii aprobate
		4.1.4. Elaborarea mecanismelor de formare a psihologilor clinicieni pentru serviciile de sănătate mintală	2018 - 2019	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Mecanisme de formare aprobate
2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	4.2.1. Ameliorarea procesului de colectare de date cu privire la tentativele suicidale și suicid	2017-2018	Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne	Organizații neguvernamentale	Criterii de colectare a datelor aprobate
		4.2.2. Elaborarea și implementarea unui algoritm de acțiuni pentru cazurile persoanelor aflate în situații de risc suicidal	2018-2019	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Afacerilor Interne	Organizații neguvernamentale	Algoritm de acțiuni aprobat
		4.2.3. Elaborarea și instituirea unor servicii de prevenire și liniei telefonice de urgență pentru persoanele aflate în situații de criză și risc suicidal	2018-2021	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației	Organizații neguvernamentale	Servicii și linii telefonice institute
3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a	4.3.1. Elaborarea metodologiei de dezinstituționalizare și integrare socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	2017-2018	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, organizații neguvernamentale	Metodologie aprobată

1	2	3	4	5	6	7
	persoanelor cu probleme de sănătate mintală din spitalele de psihiatrie aflate în subordinea Ministerului Sănătății	4.3.2. Elaborarea metodologiei de reformare a serviciilor instituționalizate de sănătate mintală	2019	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, organizații neguvernamentale	Metodologie aprobată
		4.3.3. Instituirea modelului asistat de integrare socială a persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale	2019 -2020	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, organizații neguvernamentale	Model elaborat și aprobat
Obiectivul 5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală						
1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	5.1.1. Organizarea dialogurilor de politici la nivel regional și național	2017	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, autoritățile publice locale, organizații neguvernamentale	Număr de dialoguri de politici
		5.1.2. Elaborarea și aprobarea strategiei de comunicare privind persoanele cu probleme de sănătate mintală	2017-2018	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Strategie aprobată
		5.1.3. Furnizarea programelor de promovare a sănătății mintale în școli cu includerea identificării problemelor afective și combaterea agresivității	2018-2021	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației	Organizații neguvernamentale	Programe aprobate
		5.1.4. Desfășurarea campaniilor naționale de comunicare privind beneficiile modelului comunitar al serviciilor de sănătate mintală și de sensibilizare, informare în domeniul sănătății mintale	2018-2021	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Organizații neguvernamentale	Campanii implementate
2.	Construirea unei	5.2.1. Informarea beneficiarilor privind egalitatea în	2017-2021	Ministerul	Ministerul Muncii	Instruiri și

1	2	3	4	5	6	7
	atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	drepturi (inclusiv dreptul la îngrijire, dreptul de a fi angajat în câmpul muncii, dreptul la familie, dreptul de a-și exercita capacitatea legală etc.)		Sănătății	Protecției Sociale și Familiei, Organizația Națiunilor Unite, Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	materiale promoționale elaborate și promovate
		5.2.2. Informarea beneficiarilor privind opțiunea de a primi îngrijirile necesare în comunitate	2017-2021	Ministerul Sănătății	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Campanii și activități realizate
		5.2.3. Implicarea beneficiarilor în activități comunitare de comunicare și sensibilizare	2017-2021	Ministerul Sănătății	Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, Autoritățile Publice Locale, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Activități realizate
3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	5.3.1. Instruirea reprezentanților mass-media privind utilizarea unui limbaj nonstigmatizant	2017-2018	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	Activități de instruire realizate
		5.3.2. Protecția confidențialității, a datelor cu caracter personal și a integrității beneficiarilor serviciilor de	2017-2021	Ministerul Sănătății	Organizația Națiunilor Unite,	Emisiuni media realizate

1	2	3	4	5	6	7
		sănătate mintală în articole scrise, fotografii, reportaje radio și video			Organizația Mondială a Sănătății, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, organizații neguvernamentale	

Anexă
la Programul național privind
sănătatea mintală pentru anii 2017-2021

**Costurile estimate ale Programului național
privind sănătatea mintală pentru anii 2017-2021**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2017-2021					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobrate spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală							
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	220,0	0,0	0,0	100,0	20,0	100,0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală	420,0	0,0	0,0	125,0	0	295,0
	Total	640,0	0,0	0,0	225,0	20,0	395,0
2. Organizarea rețelei serviciilor de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	80,0	0,0	0,0	65,0	0	15,0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a	155755,0	139944,5	6615,5	120,0	0	9075,0

1	2	3	4	5	6	7	8
	persoanelor cu probleme de sănătate mintală						
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	6325,0	1250,0	0,0	50,0	0	5000,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată	772530,0	727574,4	18926,2	30,0	0	25999,4
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni	14000,0	5500,0	0	0	0	8500,0
	Total	948690,0	871268,3	25541,7	265,0	0,0	48614,4
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	1650,0	0	0	290,0	0	1360,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	240,0	0	0,0	200,0	0	40,0
3.3.	Fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	7240,0	390,0	0	2150,0	0	4700,0
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice.	385,0	0	0,0	40,0	60,0	285,0
	Total	9515,0	390,0	0,0	2680,0	60,0	6385,0
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	1170,0	0	0	160,0	0	1010,0
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	120,0	0	0,0	10,0	0	110,0

1	2	3	4	5	6	7	8
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	180,0	0	0	30,0	40,0	110,0
	Total	1470,0	0	0,0	200,0	40,0	1230,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	1840,0	0	0,0	480,0	0	1360,0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	815,0	40,0	0,0	90,0	60,0	625,0
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	140,0	0	0	90,0	0	50,0
	Total	2795,0	40,0	0,0	680,0	60,0	2035,0
	TOTAL GENERAL	963110,0	874698,9	25541,7	4030,0	180,0	58659,4

**Costurile estimative ale Programului național
de sănătate mintală pentru anul 2017**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2017					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de Stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobate spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală							
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	100,0	0	0,0	40,0	10,0	50,0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a	105,0	0	0,0	25,0	0	80,0

1	2	3	4	5	6	7	8
	persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală						
	Total	205,0	0	0,0	65,0	10,0	130,0
2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	50,0	0	0,0	40,0	0	15,0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	28230,0	24000,0	1200,0	30,0	0	3000,0
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	1285,0	250,0	0,0	10,0	0	1025,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată	150515,6	141072,8	3427,8	15,0	0	6000,0
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vârstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrâni	3100,0	0	0	0	0	3100,0
	Total	183185,6	165322,2	4627,8	95,0	0,0	13140,0
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	210,0	0	0	150,0	0	60,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și a standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	100,0	0	0	60,0	0	40,0
3.3.	Fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor	935,0	0	0	935,0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8
	la sănătatea mintală						
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	35,0	0	0	15,0	20,0	0
	Total	1280,0	0	0	1160,0	20,0	100,0
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	55,0	0	0	55,0	0	0
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	5,0	0	0	5,0	0	0,0
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	25,0	0	0	15,0	0	10,0
	Total	85,0	0	0	75,0	0	10,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	290,0	0	0	290,0	0	0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	170,0	0	0,0	40,0	0	130,0
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	55,0	0	0	30,0	0	25,0
	Total	515,0	0	0,0	360,0	0	155,0
	TOTAL GENERAL	185270,6	165322,2	4627,8	1755,0	30,0	13535,0

**Costurile estimative ale Programului național
de sănătate mintală pentru anul 2018**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2018					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de Stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobat spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală							
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	100,0	0	0,0	40,0	10,0	50,0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală	90,0	0	0,0	25,0	0	65,0
	Total	175,0	0	35,0	65,0	10,0	65,0
2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	25,0	0	0,0	25,0	0	0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	29710,0	25371,2	1258,8	80,0	0	3000,0
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	1260,0	250,0	0,0	10,0	0	1000,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) de sănătate mintală la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a	157515,0	146904,2	3595,8	15,0	0	7000,0

1	2	3	4	5	6	7	8
	acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată						
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni	3100,0	1000,0	0	0	0	2100,0
	Total	191610,0	173525,4	4854,6	130,0	0,0	13100,0
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	460,0	0	0	140,0	0	320,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	120,0	0	0,0	120,0	0	0
3.3.	Fortificarea capacităților profesioniștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	1515,0	0	0	1215,0	0	300,0
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	140,0	0	0	20,0	20,0	100,0
	Total	2235,0	0	0,0	1495,0	20,0	720,0
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accente pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	305,0	0	0	95,0	0	210,0
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	5,0	0	0,0	5,0	0	0,0
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	45,0	0	0	15,0	0	30,0
	Total	355,0	0	0,0	115,0	0	240,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							

1	2	3	4	5	6	7	8
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	490,0	0	0,0	190,0	0	300,0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	160,0	10,0	0	20,0	0	130,0
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	30,0	0	0	30,0	0	0
	Total	680,0	10,0	0,0	240,0	0	430,0
	TOTAL GENERAL	195070,0	173535,4	4854,6	2045,0	30,0	14605,0

**Costurile estimative ale Programului național
de sănătate mintală pentru anul 2019**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2019					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de Stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobate spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite

1	2	3	4	5	6	7	8
	1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală						
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	20,0	0	0,0	20,0	0	0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală	75,0	0	0,0	25,0	0	50,0
	Total	95,0	0	0,0	45,0	0	50,0

1	2	3	4	5	6	7	8
2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	0	0	0	0	0	0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	28675,0	27268,3	1321,7	10,0	0	75,0
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	1260,0	250,0	0,0	10,0	0	1000,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată	156499,4	146724,4	3775,6	0	0	5999,4
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni	3100,0	1500,0	0	0	0	1600,0
	Total	189534,4	175742,7	5097,3	20,0	0,0	8674,4
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	340,0	0	0	0	0	340,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	20,0	0	0,0	20,0	0	0
3.3.	Fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	1950,0	150,0	0	0	0	1800,0
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	145,0	0	0,0	5,0	20,0	120,0
	Total	2455,0	150,0	0,0	25,0	20,0	2260,0

1	2	3	4	5	6	7	8
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	280,0	0	0	10,0	0	270,0
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	0,0	0	0,0	0	0	0,0
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	90,0	0	0	0	20,0	70,0
	Total	370,0	0	0,0	10,0	20,0	340,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru o incluziune socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	360,0	0	10,0	0	0	360,0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	165,0	10,0	0	10,0	20,0	125,0
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	35,0	0	0	10,0	0	25,0
	Total	560,0	10,0	0,0	20,0	20,0	410,0
	TOTAL GENERAL	193014,4	175902,7	5097,3	120,0	60,0	11834,4

**Costurile estimative ale Programului național
de sănătate mintală pentru anul 2020**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2020					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de Stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobat spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală							
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	0,0	0,0	0,0	0	0	0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor și serviciilor de sănătate mintală	75,0	0	0	25,0	0	50,0
	Total	75,0	0,0	0,0	25,0	0	50,0
2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	0	0	0	0	0	0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate mintală din unitățile administrativ-teritoriale în promovarea, profilaxia, tratamentul și reabilitarea psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	33565,0	29182,2	1382,8	0	0	3000,0
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	1260,0	250,0	0,0	10,0	0	1000,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în	155500,0	146535,6	3964,4	0	0	5000,0

1	2	3	4	5	6	7	8
	criză și de lungă durată						
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni	2600,0	1500,0	0	0	0	1100,0
	Total	192925,0	177467,8	5347,2	10,0	0,0	10100,0
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	340,0	0	0	0	0	340,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	0,0	0	0	0	0	0
3.3.	Fortificarea capacităților specialiștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	1420,0	120,0	0	0	0	1300,0
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	25,0	0	0,0	0	0	25,0
	Total	1785,0	120,0	0,0	0	0	1665,0
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient, cu accent pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	270,0	0	0	0	0	270,0
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	0,0	0	0	0	0	0,0
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	20,0	0	0	0	20,0	0
	Total	290,0	0	0	0	20,0	270,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru o incluziune socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmă în comunitate prin activități de informare și susținere	350,0	0	0,0	0	0	350,0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară	160,0	10,0	0	10,0	20,0	120,0

1	2	3	4	5	6	7	8
	a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.						
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	10,0	0	0	10,0	0	0
	Total	520,0	10,0	0,0	20,0	20,0	470,0
	TOTAL GENERAL	195595,0	177597,8	5347,2	55,0	40,0	12555,0

**Costurile estimative ale Programului național
de sănătate mintală pentru anul 2021**

Nr. crt.	Denumirea acțiunii	Total 2021					
		Total (mii lei)	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală urgentă	Bugetul de Stat	Finanțare din proiecte și granturi aprobate spre finanțare	Finanțare din proiecte și granturi înaintate spre finanțare	Costuri neacoperite
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală							
1.1.	Revizuirea cadrului legislativ și normativ ce țin de prestarea serviciilor de sănătate mintală, inclusiv fără liberul consimțământ	0	0	0	0	0	0
1.2.	Crearea și identificarea mecanismelor de participare a persoanelor afectate de maladii mintale în procesul de elaborare, implementarea, monitorizare și evaluarea politicilor și serviciilor de sănătate mintală	75,0	0	0	25,0	0	50,0
	Total	75,0	0	0	25,0	0	50,0
2. Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții, la toate nivelurile de asistență medicală							
2.1.	Integrarea sănătății mintale în asistența medicală primară	0	0	0	0	0	0
2.2.	Fortificarea capacității Centrelor comunitare de sănătate	35575,0	34122,8	1452,2	0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8
	mentală din unitățile administrativ-teritoriale în promovare, profilaxie, tratament și reabilitare psihosocială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală						
2.3.	Oferirea statutului special serviciilor de sănătate mintală din 4 raioane-pilot în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”	1260,0	250,0	0,0	10,0	0	1000,0
2.4.	Ajustarea și reorganizarea serviciilor specializate de sănătate mintală de nivel secundar (raional) și terțiar (republican) la standardele internaționale, cu distribuirea uniformă a acestora și crearea paturilor de intervenție în criză și de lungă durată	152500,0	146337,4	4162,6	0	0	2000,0
2.5.	Crearea serviciilor specializate pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală din diverse grupe de vîrstă la nivel de comunitate: copii, adolescenți și bătrîni	2100,0	1500,0	0	0	0	600,0
	Total	191435,0	182210,2	5614,8	10,0	0,0	3600,0
3. Consolidarea capacităților specialiștilor (în domeniul sănătății și asistenței sociale) care lucrează în serviciile de sănătate mintală							
3.1.	Curriculumurile de instruire pentru toate categoriile de personal dezvoltate și aprobate în conformitate cu standardele internaționale și înglobînd noul model de îngrijiri introdus în cadrul reformei serviciilor de sănătate mintală din Moldova	300,0	0	0	0	0	300,0
3.2.	Elaborarea protocoalelor clinice și standardelor de tratament bazate pe dovezi în acordarea tratamentului eficient	0	0	0	0	0	0
3.3.	Fortificarea capacităților profesioniștilor din domeniu referitor la sănătatea mintală	1420,0	120,0	0	0	0	1300,0
3.4.	Elaborarea programelor de suport pentru cupluri și familii în vederea fortificării sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice	40,0	0	0,0	0	0	40,0
	Total	1760,0	120,0	0,0	0	0	1640,0
4. Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accente pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile							
4.1.	Elaborarea parteneriatelor intersectoriale cu specificarea obligațiunilor fiecărui partener în acordarea serviciilor de sănătate mintală	260,0	0	0	0	0	260,0

1	2	3	4	5	6	7	8
4.2.	Elaborarea și implementarea strategiilor de prevenție a suicidului cu activități de abordare a grupurilor supuse riscului și mecanisme de monitorizare	110,0	0	0	0	0	110,0
4.3.	Colaborarea intersectorială în vederea facilitării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	0	0	0	0	0	0
	Total	370,0	0	0	0	0	370,0
5. Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru incluziunea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală							
5.1.	Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmatizare în comunitate prin activități de informare și susținere	350,0	0	0	0	0	350,0
5.2.	Construirea unei atitudini echitabile și integrarea comunitară a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	160,0	10,0	0	10,0	20,0	120,0
5.3.	Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală de către mass-media	10,0	0	0	10,0	0	0
	Total	520,0	10,0	0	20,0	20,0	470,0
	TOTAL GENERAL	194160,0	182340,2	5614,8	55,0	20,0	6130,0

Nota de argumentare
proiectul hotărârii Guvernului Privind aprobarea
Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021

1. Condiții ce au impus elaborarea hotărârii Guvernului

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 a fost elaborat în conformitate cu prevederile Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2016 – 2018 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.890 din 20.07.2016.

Scopul Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 - 2021 este promovarea bunăstării mintale a populației, prevenirea tulburărilor mintale, oferirea oportunităților egale la servicii accesibile de calitate și protecția drepturilor persoanele cu probleme de sănătate mintală și familiilor acestora.

Sănătatea mintală reprezintă o problemă prioritară de sănătate publică pentru Republica Moldova, fapt ce este confirmat prin asumarea angajamentelor de către țara noastră la nivel internațional prin aderarea la Declarația de la Helsinki privind sănătatea mintală din 2005, ratificarea Convenției ONU pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități în 2010, aderarea în același an la Declarația europeană cu privire la sănătatea copiilor și tinerilor cu dizabilități intelectuale și a familiilor lor „O sănătate mai bună, o viață mai bună: copiii și tinerii cu dizabilități intelectuale și familiile lor”, astfel acceptând o nouă abordare conceptuală a problemelor de sănătate mintală și deficiențelor intelectuale.

Proiectul Programului național urmărește instituirea unui sistem de servicii comunitare de sănătate mintală în toate localitățile țării, ajustate la standardele internaționale și europene pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală.

În rezultatul realizării acțiunilor incluse în Program, persoanele cu probleme de sănătate mintală vor avea acces echitabil la servicii comunitare funcționale și sustenabile (asistență primară, îngrijire comunitară, servicii spitalicești acute de sănătate mintală în spitalele raionale), în conformitate cu necesitățile lor.

2. Principalele prevederi ale hotărârii de Guvern, locul în sistemul de acte normative

Programul este orientat spre realizarea următoarelor obiective:

1) Armonizarea cadrului legislativ cu asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și oferirea oportunităților echitabile de atingere a celor mai înalte standarde de viață pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală;

2) Organizarea rețelei de servicii de sănătate mintală conform necesităților persoanelor cu tulburări psihice și asigurarea accesibilității la servicii sigure, calitative de sănătate mintală pentru adulți și copii pe tot parcursul vieții la toate nivelurile de asistență medicală;

3) Consolidarea capacităților specialiștilor din domeniul sănătății și asistenței sociale, care lucrează în serviciile de sănătate mintală;

4) Colaborarea intersectorială pentru un sistem de sănătate mintală eficient cu accente pe grupurile social-vulnerabile expuse la factori determinanți și evenimente nefavorabile;

5) Sporirea nivelului de sensibilizare față de problemele de sănătate mintală și mobilizarea comunității pentru o incluziune socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

3. Argumentarea și gradul compatibilității hotărârii de guvern cu legislația comunitară

Proiectul Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 a fost elaborat în corespundere cu cerințele Hotărârii Guvernului nr. 33 din 11.01.2007 cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici și include compartimentele a) identificarea problemei; b) obiectivele specifice ale programului; c) acțiunile ce urmează a fi întreprinse; d) etapele și termenele de implementare; e) responsabilii pentru implementare; f) estimarea generală a costurilor; g) rezultatele scontate; h) indicatorii de progres și performanță; i) procedurile de raportare și evaluare.

Proiectul Programului a fost elaborat în temeiul prevederilor Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995, Legii nr.1402 din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mentală, Hotărârii Guvernului nr. 1471 din 24 decembrie 2007 „Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017”, „Planului European de Acțiune în Sănătate Mintală 2013-2020”, care este în concordanță deplină cu noua politică europeană privind sănătatea și bunăstarea - Sănătate 2020, Planului global al OMS de acțiune pentru Sănătatea mintală, care reflectă dispozițiile și principiile Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2008) și concluziile conținute în Pactul european pentru sănătate mintală și protecția socială (2008).

4. Fundamentarea economico-financiară

Costul estimativ al Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 constituie circa 963110,0 mii lei.

Finanțarea Programului se va efectua din contul și în limita mijloacelor aprobate anual în bugetul public național, precum și din alte surse, în condițiile legii, conform bugetului specificat în anexa 1 la prezentul Program. Una din sursele suplimentare fiind Proiectul „Suportul pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Moldova”, finanțat de către Biroul de Cooperare al Elveției în Republica Moldova, este în desfășurare până anul 2018, cu buget total de 4 670 000 Euro.

Evaluarea suportului financiar pentru realizarea măsurilor incluse în Planul preconizat se va face anual, cu înaintarea propunerilor precizate în proiectul anual al bugetului public național pentru sănătate, care vor fi corelate cu volumul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, respectând limitele cadrului de cheltuieli în vigoare.

5. Materiale informative și analitice

Materiale analitice și informative la prezentul program nu sunt anexate.

6. Numele participanților la elaborarea programului

Programul național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 a fost elaborat de reprezentanții Ministerului Sănătății, Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, specialiștii principali ai Ministerului Sănătății în domeniu, reprezentanții instituțiilor medico-sanitare publice și private, proiectului „Reforma Serviciilor de Sănătate Mintală în Republica Moldova” implementat de către Institutul Trimbos (Institutul Național de Sănătate Mintală și Adicții din Olanda).

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 a fost definitivat în baza avizelor Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Ministerului Economiei, Ministerului Finanțelor, Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova și expertizei Centrului Național Anticorupție și Ministerului Justiției.

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2017 – 2021 se trimite pentru examinare și aprobare în modul stabilit.

Ministru

Ruxanda GLAVAN